

Staatsexamen VMBO BB

2023

tijdvak 1

dinsdag 9 mei

13.30 – 14.30 uur

Maatschappijleer (gemeenschappelijk deel)

College-examen schriftelijk

- 1p 1 Welke zin is juist?
- A De burgemeester had veel last van het onweer. Dit is een maatschappelijk probleem.
  - B De hond van de burens heeft precies voor onze voordeur gepoept. Dit is een maatschappelijk probleem.
  - C De wachtlijst voor kleine operaties in een Nederlands ziekenhuis is 9 maanden. Je kan dus niet direct worden geholpen. Dit is een maatschappelijk probleem.
- 1p 2 Er zijn televisieprogramma's die gaan over persoonlijke problemen van mensen. Worden dit daardoor ook maatschappelijke problemen?
- A Ja, betrokkenheid van de media is een voorwaarde voor een maatschappelijk probleem.
  - B Ja, door de betrokkenheid van de media ontstaan er heel veel meningen en dat is een maatschappelijk probleem.
  - C Nee, het blijven persoonlijke problemen. Dat meer mensen ervan weten, maakt het nog geen maatschappelijk probleem.
- 1p 3 Waarom mogen jongeren tussen 12 en 18 jaar geen gebruik maken van het grondwettelijk stemrecht?
- A De grondwet geldt pas vanaf je 18de.
  - B Stemrecht geldt pas vanaf je 18de.
  - C Ze hebben nog niet genoeg geleerd om te mogen stemmen.
- 1p 4 In Nederland is de Nederlandse cultuur de dominante cultuur. Daarmee bedoelen we dat .....
- A de meeste inwoners zich hierin herkennen.
  - B er geen ruimte is om anders over zaken te denken.
  - C we allemaal houden van dezelfde muziek.
- 1p 5 "Sinds de populaire dokter een elektrische auto heeft gekocht, zie je opeens veel meer mensen in het dorp in een elektrische auto rijden." Welke zin is juist bij deze uitspraak?
- A De dokter heeft een vooroordeel ingevuld.
  - B Door zijn formele macht kan deze dokter mensen dwingen een elektrische auto te kopen.
  - C Voor veel mensen staat deze dokter hoog op de maatschappelijke ladder. Ze willen hem graag imiteren.
- 1p 6 "In onze democratie moeten alle politieke partijen in de Tweede Kamer de regering controleren." Klopt deze zin?
- A Ja, controle van de regering is een hoofdtaak van het parlement.
  - B Nee, alleen de partijen die in de coalitie zitten mogen dat doen.
  - C Nee, alleen de partijen die in de oppositie zitten mogen dat doen.

- 1p 7 “In Nederland is het volk de baas.” Is dat zo?
A Ja, in de grondwet staat dat de regering het land bestuurt namens het volk.
B Ja, want zo wil de koning het.
C Nee, de Europese Unie (EU) is de baas. In Brussel bij de EU bepalen ze hoe het in ons land gaat.
- 1p 8 Stel: in een woonwijk is een fietstunnel waar heel veel zwerfafval ligt. Buurtbewoners storen zich daaraan. Ze vinden dat de politiek er te weinig aan doet. Wie bedoelen ze met “de politiek”?
A de koning
B de minister-president
C het college van burgemeester en wethouders
- 1p 9 Iedereen heeft het recht om te demonstreren. Toch mag je dit niet overal doen. Waarom niet?
A Alles moet wel veilig zijn voor de demonstranten en voor mensen die met de demonstratie te maken hebben of te maken krijgen.
B Dat is om fileproblemen tegen te gaan.
C Nederland is een dictatuur.
- 1p 10 Rekening houden met dieren en de natuur staat in de partijprogramma’s van alle politieke partijen. Alleen de partijen die dit als belangrijkste uitgangspunt nemen, behoren tot de:
A christendemocratische stroming
B extreemrechtse stroming
C ecologische stroming
- 1p 11 Socialisatie is .....
A het aanleren van normen en waarden.
B een onderdeel van de sociaaldemocratische stroming.
C streven naar een hogere plek op de maatschappelijke ladder.
- 1p 12 Nederland is een multiculturele samenleving. Dit betekent dat:
A alle inwoners bij meer dan één cultuur horen.
B er geen dominante cultuur in Nederland is.
C ons land een maatschappij is waarin mensen uit verschillende culturen samenleven.
- 1p 13 Jongeren horen vaker bij een subcultuur dan ouderen. Waarom zou dat zijn?
A Jongeren laten zich makkelijker beïnvloeden en meeslepen.
B Ouderen hebben daar te weinig geld voor vanwege de pensioenen.
C Ouderen leven veel minder bewust dan jongeren.

- 1p 14 De begrippen 'norm' en 'waarde' worden vaak door elkaar gehaald. Toch is er een belangrijk verschil tussen beide. Welke?
- A Een norm is een regel en een waarde is wat je belangrijk vindt.
  - B Een norm is een ongeschreven regel en een waarde is een geschreven regel.
  - C Een norm is dat je zelf normaal moet doen en een waarde is dat anderen normaal moeten doen.
- 1p 15 Wanneer stopt het socialisatieproces?
- A bij het volwassen worden
  - B het stopt nooit
  - C als je van school gaat
- 1p 16 Soms hoor je in de media wel eens het begrip 'politieke agenda' genoemd worden. Wat is de betekenis hiervan?
- A Afspraken in volgorde van belangrijkheid tussen de regeringspartijen.
  - B De agenda van de minister-president.
  - C Maatschappelijke vraagstukken die door de politiek besproken worden, omdat de burgers ze belangrijk vinden.
- 1p 17 "Nederland is een koninkrijk". Dat is een .....
- A feit, omdat het in de grondwet staat.
  - B feit, omdat het op Wikipedia staat.
  - C mening van de koning van Nederland.
- 1p 18 Artikel 1 van de Nederlandse Grondwet gaat over het gelijk behandelen van mensen in gelijke gevallen. Omdat dit het eerste artikel is van de grondwet geeft dit aan dat we in dit land .....
- A niet aan discriminatie doen.
  - B positieve discriminatie bij wet verboden hebben.
  - C voor de wet in gelijke gevallen geen onderscheid maken tussen mensen.
- 1p 19 "Vroeger was overal normaal doen heel gewoon." Dit is een uitspraak die aangeeft dat:
- A normaal doen voor iedereen hetzelfde betekent.
  - B normen plaats- en tijdgebonden zijn.
  - C vroeger alles beter was.

Tekst 1

“Hufters, blij thuis!”

Foto 1: Festivaldirecteur Tante Rikie met haar boodschap aan raddraaiers voor haar laatste Zwarte Cross. © Zwarte Cross

- I “Hufters, zet je kaartje op TicketSwap en blij thuis!” Tante Rikie wil geen enkele smet op haar laatste Zwarte Cross.
Geen vernielingen, discriminatie, vechtpartijen of seksueel grensoverschrijdend gedrag. “Een Zwarte Cross met nul asociale incidenten, dat zou ik echt een mooi afscheidscadeau vinden!” Dat zegt Tante Rikie over haar 25ste en laatste festival als directeur.
- II “Er is telkens een klein groepje van de in totaal 229.500 bezoekers verantwoordelijk voor vernieling, discriminatie en (seksueel) grensoverschrijdend gedrag. Daarom nu een oproep voor deze minderheid: zet je kaartje op TicketSwap en blij thuis!”
- III “Het zijn maar een paar sukkels op het totaal van 229.500 bezoekers, maar die paar werpen een nare smet op de Zwarte Cross en geven ook een verkeerd beeld van de Zwarte Cross en de Achterhoek.”
- IV Tante Rikie vraagt bezoekers daarom de huisregels te lezen. Daarin staat ook wat je kunt doen als je je niet veilig voelt of ergens melding van wilt doen. Ook roept ze festivalgangers op vrienden aan te spreken op baldadig of lomp gedrag. Ze denkt daarbij aan bezoekers die de boel afbreken, mensen betasten of racistisch bejegenen, discrimineren, wildplassen of vechten.

- V “We kunnen een hele politiemacht optrommelen om van het kleine aantal overtreeders af te komen, maar we hebben liever dat de bezoekers elkaar een beetje in de gaten houden en aanspreken op asociaal gedrag. Voor de mensen die bier drinken: prima, maar als je je dan als een holbewoner gaat gedragen, drink dan maar liever niet.”

Vrij naar: www.zwartecross.nl

Gebruik tekst 1 bij de beantwoording van vraag 20 t/m 29.

- 1p 20 In tekst 1 staat “Een Zwarte Cross met nul asociale incidenten, dat zou ik echt een mooi afscheidscadeau vinden!” (alinea I)
Wat is asociaal gedrag?
A gedrag dat volgens de wet verboden is
B gedrag dat niet bij de normen en waarden van de meeste mensen past
C negatief gedrag dat is aangeboren
- 1p 21 Er wordt in tekst 1 gebruik gemaakt van het machtsmiddel media.
Van welk ander machtsmiddel maakt Tante Rikie, de directeur van het festival, hier gebruik?
A aantal
B charisma
C geld
- 1p 22 In tekst 1 staat het woord discriminatie. Wat bedoelen we met discriminatie?
A geen drank verkopen aan iemand zonder legitimatiebewijs
B iemand anders behandelen (om een reden die er niet toe doet)
C iemand uitschelden
- 1p 23 Het gebruik van het woord ‘hufters’ (een scheldwoord) vinden sommige mensen niet fijn. En een directeur moet het goede voorbeeld geven.
Waarom staat het dan toch zo in de krant?
A Omdat het een woord is dat bijna niemand meer gebruikt.
B Omdat we schelden moeten accepteren.
C Omdat ze er een positief effect mee wil bereiken.
- 1p 24 Het festival ‘De Zwarte Cross’ is naast een festival ook te zien als een:
A een belangengroep
B een politieke partij
C socialiserende institutie

- 1p **25** In alinea II staat:
“Er is telkens een klein groepje van de in totaal 229.500 bezoekers verantwoordelijk voor vernieling, discriminatie en (seksueel) grensoverschrijdend gedrag. Daarom nu een oproep voor deze minderheid: zet je kaartje op TicketSwap en blijf thuis!”
De oproep “Blijf thuis!” voor deze minderheid is een voorbeeld van:
I discriminatie en vooroordelen
II socialisatie
A Alleen stelling I is juist.
B Alleen stelling II is juist.
C Stelling I en II zijn beide juist.
D Stelling I en II zijn beide onjuist.
- 1p **26** Tante Rikie vraagt de bezoekers om de huisregels te lezen. (alinea IV)
Deze huisregels zijn een voorbeeld van:
A wettelijke regels
B formele en informele regels
C regels over hoe je je thuis moet gedragen
- 1p **27** In alinea IV staat:
“Ook roept ze festivalgangers op vrienden aan te spreken op baldadig of lomp gedrag.”
Bij maatschappijleer noemen we het aanspreken van mensen op baldadig of lomp gedrag:
A een stereotype
B sociale controle
C sociale mobiliteit
- 1p **28** In alinea V staat: “dat je je niet als holbewoner moet gedragen.”
Dit soort gedrag wordt gezien als een gebrek aan:
A beeldvorming
B normbesef
C status
- 1p **29** In alinea III staat: “dat de kleine groep die zich misdraagt, een verkeerd beeld geeft van de Zwarte Cross en de Achterhoek.”
De Zwarte Cross en de Achterhoek zijn in Nederland:
A de dominante cultuur, omdat ze een grote groep zijn (229.500 mensen).
B een subcultuur, omdat in de rest van Nederland de ‘hufters’ wel welkom zijn.
C een subcultuur, omdat ze een groep vormen met eigen normen en waarden.

Afbeelding 1

**DE JEUGD HEEFT
DE TOEKOMST
WAT MIJ BETREFT
MOGEN ZE
VANDAAG NOG
HET PARLEMENT
OVERNEMEN**

Loesje

Postbus 1045
6801 BA Arnhem
www.loesje.nl

Gebruik afbeelding 1 bij de beantwoording van vraag 30 t/m 32.

- 1p 30 Wie vormen het parlement?
- A de Eerste Kamer en de Tweede Kamer
  - B de minister-president en de koning
  - C de ministers en staatssecretarissen
- 1p 31 De slogan 'de jeugd heeft de toekomst' hoor je regelmatig. Zouden jongeren van 14 t/m 17 jaar het parlement echt kunnen overnemen?
- A Ja, als er maar genoeg jongeren zijn op wie je kunt stemmen en die in het parlement willen zitten.
  - B Ja, als jongerenpartijen hun standpunten goed duidelijk maken en genoeg aandacht krijgen in de media.
  - C Nee, want je kunt pas stemmen en een zetel krijgen in het parlement vanaf je 18de.
- 1p 32 Hoeveel leden heeft de Tweede Kamer?
- A 75
  - B 76
  - C 150